

És ben versemblant que *Carcaixent* no sigui gaire més que el nom d'aquest conegut suburbi del Caire,⁷ o potser més aviat del seu gentilici *Qalqaséndi* (il·lustrat pel famós escriptor), car és sabut que l'àrab vulgar, i en particular l'hispànic i de València, reclusava l'accent d'aquestes «nisbas» (i en general el de tot mot) posant-lo a la síl·laba penúltima si era tancada o llarga; i que la pronúncia morisca, com l'andalusa, equiparava les consonants *l* i *r* (*Entre D. L.* III, 163-165). Elimina la *-i* final pels conqueridors catalans,¹⁰ allò havia de donar *karkašend*.

Notem que els noms en *-ANUM* > *-én* per imela, apareixen quasi sempre sense *-t* a l'Edat Mitjana (*Bo-cairén, Crevellén, Bairén, Marinyén, Parcén* etc.); i la *-t* no s'hi ha afegit fins més tard. Mentre que no és¹⁵ així en el nostre, on ja trobem *Carcaixent* amb *-t* en el *Rept.* (Bof., p. 241) i *alcaria de Carcaixent* el 1310 (SSiv.), en el *Pregó d'Herodes* i en altres dels docs. que hem citat. Diferència natural si *Carcaixent* és manlleu de l'àr. *Qalqasänd*, o *-šéndi*.²⁰

Un nom com aquest, portat per àrabs egipcis, és el que escau millor com a font del d'una obscura alqueria dependent d'Alzira en els primers segles de la Conquesta; que solament després, per l'esforç dels nostres sants «llaurícios» dels Ss. xv i següents, ha²⁵ acabat per convertir-se en la populosa i rica ciutat d'avui.

Crec que no fou un cas isolat. Del mateix origen deu venir el nom d'*El Gargasindi*, partida de Calp (xxxv,³⁰ 131.14), en el qual els *q* de l'àrab apareixen, com també és usual, convertits en *g*, sonora com la *q* àr., «sonora fortis» i emfàtica; aquí, en terra més morisca que la Ribera, s'ha conservat la *-i* final, i per l'acció metafònica d'aquesta, la *é* ha passat a *i*.³⁵

Si no hem aconseguit demostrar del tot cap de les 4 vies etimològiques exposades, sembla que hi ha major o menor versemblança en totes, però en ordre creixent per a α' , α'' , β) i γ). I jo no vacillo ja a donar preferència a γ : *Qalqaséndi*.⁴⁰

Si no hem arribat a una conclusió positiva rotunda, bé podem ser rotunds en la negació. Un NP romà *CARCASSIUS ni existeix ni hi ha cap base per suposarlo: per tant *Carcaixent* no pot venir d'un nom de persona *CARCASSIANUM. Segons Carreras Candi (*Top.*⁴⁵ *Val.*, 712, en *GGFV*) que ho atribueix a Chabàs (?), vindria d'un àrab *Carjaxe* «huerta de la mostaza». Confusions d'ignorant de l'àrab: horta és *ğanna*, mostassa és *šináb*; potser volia dir *ğardalat al-ğanna* però això seria 'la mostassa de l'hort' i no pas el que diu.⁵⁰ Tampoc tenen fonament els mots àrabs (!) que Sarthou (*GGRV*, p. 159) atribueix a Estrader, Socias i algú altre: ni «cent», ni «dent» ni «caxen», ni és cert que «Chucar» sigui àrabic significant «devastador» (*Xúquer* < ibero-llatí SUCRO).⁵⁵

¹ Alguna excepció que trobem en Schulze, *Carcenius* no és més que aparent: car és llatinització de *Carcedonius*, ib., p. 89, el qual sí que existeix (també en una inscripció trobada a Buñol, *GGRV* 318), que és el nom grec dels cartaginesos: és doncs grec, no ⁶⁰

llatí, i ni tan sols és NP propi sinó ètnic. No cal dir que res d'això podria servir per a l'etimologia de *Carcaixent* (CE > moss. *é*). — ² F. Perin, *Onom. Lat.*, s. v.; Vincent, *Top. Fr.*, § 170. — ³ Assegurat per la rima, i com a trisíllab, pel metre, en la poesia p. p. Appel, *Chrest.* 69.48. Vist el gran paper que feren Carcassona i els seus comtes en la Catalunya comtal, no crida l'atenció l'aparició del nom en les nostres terres nòrdiques: *Carcbases* figura com a nom d'un feu en el te. de Calmella, a. 930, en els Aspres rossellonesos (col·le. Moreau i Ponsich, *Top.*, p. 44); *Can Cascassès* vell mas en el Marisme, entre Vallgorguina i Collsacreu (que he vist ja antic, des de 1931); un Fc. *Carcasona* inscriví el seu nom en la creu que donà l'any 1726 en el terme de Vià (Cerd.) (Brousse, *La Cerd.* Fr., 82); *Mas Carcassona* nom vell que avui és Mas Esteve, a Canet de Rosselló 45 × 652. — ⁴ Com explico en *Top. Hesp.* I, 17, *-certa* és un mot armeni per a 'closa' o per a 'ciutat', de l'arrel indoeur. GRD-: perquè l'armeni ensordia oclusives sonores. Llavora *Cert-* vindria en *Gerd-* en aquest nom. — ⁵ El mateix *Graccum*, cap de família tingué projecció en la toponímia hispànica: *Gracchuris* o *-urri(s)* ciutat de la Tarraconense, segons Festus i T. Livi, d'on una tribu de *Gracchuritani* esmentada per Plini. Format amb l'iberobasc *uri* 'ciutat' (cf. *Calagurris, Iluris*. — ⁶ Altrament única base aplicable dins el tresor antroponímic de l'Antiguitat romana o imperial. Fonèticament impracticable partir de *Crescentius, Craxantius, Tricassius*: els que més s'hi acostarien. — ⁷ Ens agradaria saber del cert l'etimologia de *Qalqasänd* dins l'àrab egipci. És cosa dels arabistes, més que nostra. Sabem que la família de l'escriptor havia «anat a establir-s'hi». Seria potser un nom irani? En aquells temps Egipte era ple de famílies de perses arabitzats que s'hi havien trasplantat: els Djauharí, Firuzabadí, il·lustres i purs lexicògrafs àrabs i molts altres d'aquell temps ho eren. Crida l'atenció la semblança estructural i terminal amb tants compostos iranís, com *Samarkand, Taškent, Derbend, Qasrqand*, a la punta SE. de l'actual territori persa, a uns 1.300 k. de Teheran, ja més prop del Pakistan; o noms comuns: *mazand* 'gran': d'arrel indoeuropea, tot això; i si és realment un quadrisíllab en *-šand* això no és possible en àrab. Però potser un compost *qalq as-šand* de forma semito-aràbiga: 'la impaciència dels cavalls (muntats)'; metàfora oriental de viatgers genets o caravanners? Un «caravan-seray» primer, qui sap?: la impaciència en un trajecte llarg. Arrel àr. *qalq* «s'impacienter, s'ennuyer» (Dozy, *Suppl.* II, 397b, «anxius» *RMa*, «cheval inquiet» Ibn-al-Auwam); *šand* «angarillas como silla de muger» *PALC* i *Mohit* (Dozy I, 790). Doncs: *qalq as-šand* 'inquietud que causa la sella', 'impacient d'estar ensellat'. Però això no ens incumbeix: quedi a mans dels especialistes en toponímia egípcia.

Carcalí, V. Vallcarca i Carcana